

Geachte commissieleden

Op 22 december 2014 stuurde de heer Nico Lemaire, commissiesecretaris van de commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin van het Vlaams Parlement bijkomende vragen omtrent 'Gedwongen adopties'.

1. De Kerk erkent het leed van geboortemoeders en adoptiekinderen en is bereid te helpen bij de zoektocht

Graag wil ik eerst de visie van de bisschoppen, die ik aanbracht tijdens de hoorzitting op 3 december 2014, nader toelichten:

- De bisschoppen erkennen het verdriet en de trauma's die de scheiding van moeder en kind - toen en nu - met zich meebrengt en ze willen helpen waar ze kunnen. Zij willen dat niet alleen doen, maar samen met bevoegde diensten en instanties uit de samenleving, zoals Kind en Gezin.
- De Bisschoppenconferentie zal de betrokken instanties aanspreken om alle beschikbare informatie door te geven aan Kind en Gezin.
- De Bisschoppenconferentie vraagt naar een officiële neutrale instantie om onderzoek te doen naar het verleden.

De Bisschoppenconferentie erkent het leed dat vele geboortemoeders en adoptiekinderen moeten dragen. Tegelijk stelt zij vast dat dat de problematiek meerdere betrokkenen aanbelangde, en dat een breed gedragen erkenning daarom aangewezen is. De pijn van scheiding die de geboortemoeders hebben ondergaan, wie ook de beslissing nam, is een latente pijn die erkenning en heling nodig heeft.

Moeders die niet weten waar hun kind terechtgekomen is, leven in onzekerheid en dragen deze onzekerheid hun hele leven mee.

Voor de adoptiekinderen blijft het, hoe goed de adoptieouders voor hen ook zijn, verwarrend dat hun 'moeder' niet hun natuurlijke moeder is. Ook zij dienen een hele weg af te leggen om dit te plaatsen. Een adoptiekind vertelde me dat dit onzeker gevoel bij een eigen zwangerschap telkens opnieuw naar boven kwam. Hoe dichterbij de geboorte van het eigen kind naderde, hoe groter de crisis. Wij erkennen dit leed.

Voor heel wat geboortemoeders is het een gelukkige ervaring als zij, na lang zoeken, hun natuurlijk kind terugvinden. Van geboortemoeders hebben we gehoord dat het een hele opluchting is te weten waar hun kind verblijft. Vele kinderen stemmen ermee in om hun geboortemoeder terug te zien en dat maakt de blijdschap en het gevoel van bevrijding nog groter. Sommigen weigeren hun geboortemoeder te ontmoeten en dit veroorzaakt opnieuw een pijn bij de geboortemoeders. Ook vele adoptiekinderen willen weten wie hun geboortemoeder is. Het is een legitiem recht dit te mogen ontdekken. De zoektocht van adoptiekinderen naar hun geboortemoeder is soms heel complex. Het zoekregister kan hen in vele gevallen helpen. Ook de rechtbank waar de adoptieprocedure verliep, kan een hulpmiddel zijn. Bij deze rechtbanken kan men terecht voor heel wat gegevens. Velen zoeken hun informatie langs het internet.

Sommige geboortemoeders vinden hun kind niet of nog niet terug. Sommige geadopteerden vinden hun geboortemoeder niet of nog niet terug. Dit is een diepe pijn.

Daarom wil de Bisschoppenconferentie, waar zij het kan, helpen om alle beschikbare informatie aan Kind en Gezin te laten bezorgen. Zij wil haar moreel gezag en overtuigingskracht gebruiken om de vzw's die adopties bemiddelden, aan te sporen om alle gegevens uit hun archief over te dragen aan een neutraal orgaan, namelijk aan Kind en Gezin. Omdat de raden van bestuur van deze vzw's autonoom zijn, heeft de Bisschoppenconferentie geen juridische bevoegdheid over hen en kan zij alleen haar moreel gezag en overtuigingskracht aanwenden.

2. Stappen gezet door de Bisschoppenconferentie voor de hoorzitting

De Bisschoppenconferentie heeft al voordat de commissie de hoorzittingen organiseerde, stappen gezet in het leggen van contacten, het terugvinden van de bewaarders van de archieven en het overtuigen om de beschikbare informatie over te dragen.

Het is duidelijk dat de Bisschoppenconferentie geen rechtstreekse bevoegdheid heeft om ten aanzien van de Tehuizen voor Moeders een effectief onderzoek in te stellen. De congregaties en de huidige inrichtende machten hebben een eigen autonomie.

Namens de Bisschoppenconferentie hebben wij contacten gehad met de Vzw Mater Matuta, met de duidelijke afspraak dat de Kerk niet zelf een onderzoek zou doen, maar vragende partij is voor een onafhankelijk onderzoek.

Namens de Bisschoppenconferentie hebben wij daarom al vroeg overleg gepleegd met Kind en Gezin dat alle garanties biedt van neutraliteit. Met Kind en Gezin is afgesproken dat de vzw's rechtstreeks met hen contact opnemen en afspreken hoe de overhandiging van de dossiers gebeurt. Kind en Gezin kan u het beste informeren over de huidige stand van zaken.

Om het morele gezag van de Bisschoppenconferentie aan te wenden zijn er een aantal bezoeken gebracht aan opvangtehuizen. Op de hoorzitting ben ik hierop uitvoeriger ingegaan. Hier som ik ze alleen op:

het Tehuis voor Moeders "Ten Anker"

het Tehuis voor Moeders "Home Prinses de Merode"

het Tehuis voor Moeders "Tamar"

Wij bezochten ook de "Mutsaard" in Antwerpen om beter te begrijpen hoe men de archieven beheert.

Deze bezoeken en gesprekken waren heel leerrijk en gaven een brede visie op een complexe maatschappelijke problematiek uit het verleden. Op de hoorzitting brachten wij een synthese van de visie zoals we die vernomen hebben bij onze bezoeken aan genoemde organisaties. Intussen brachten ook Kind en Gezin en enkele tehuizen hun visie op de problematiek van gedwongen adopties zelf naar voor in de hoorzitting en had de commissie de gelegenheid hen hierover te bevragen.

Bij elk bezoek en contact werd ons de bereidheid bevestigd om de nog aanwezige dossiers op te sporen, te klasseren en over te maken aan Kind en Gezin.

3. Stappen van de Bisschoppenconferentie na de hoorzitting

De Bisschoppenconferentie heeft beslist om een groep experts samen te stellen om de bisschoppen bij te staan in deze complexe materie. Deze groep krijgt de opdracht de bisschoppen te adviseren over de te nemen initiatieven.

Er is nog overleg gepleegd met Kind en Gezin om een brief op te stellen en te richten tot de instanties die betrokken waren bij adoptie, en die een band met de Kerk hadden. Er zijn ook instanties die geen kerkelijke band hadden en waar wij geen initiatief kunnen en mogen nemen. Er werd afgesproken dat Kind en Gezin een algemene brief zal schrijven naar de instanties die betrokken waren bij adoptie en dat de Bisschoppenconferentie er een brief zal bijvoegen om de vraag van Kind en Gezin te ondersteunen.

De Bisschoppenconferentie biedt ook hulp aan Kind en Gezin omtrent de interlandelijke adopties vanuit de religieuze congregaties van India. Zij nam daarvoor contact op met de aartsbisschop van Calcutta, Mgr. D'Souza, met de aartsbisschop van Bombay, kardinaal Gracias, met de aartsbisschop van Delhi, Mgr. Couto, en met de bisschop van Poona, Mgr Dabre. Ook een priester van Calcutta, die in Europa studeert, brachten we in contact met Kind en Gezin om hierover afspraken te maken.

4. Voorbeelden

De voorbeelden die in de vraagstelling aangehaald worden, zijn allemaal voorbeelden van geboortemoeders die anoniem in Frankrijk bevallen zijn, de bij wet geregelde 'accouchements sous x'. Het knagende verdriet dat achter deze zoektochten schuil gaat, zal niemand ooit kunnen begrijpen. We willen de pijn erkennen en helpen verzachten. Zonder hieraan afbreuk te doen, stellen wij vast dat deze werkwijze volgens de heer Steven Vanackere, voormalig Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, vanuit juridisch standpunt legaal was.

Op 11 februari 2009 antwoordde toenmalig Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin Steven Vanackere het volgende in het Vlaams Parlement:

“ Anonieme bevallingen:

De verzoeker had de Vlaamse Centrale Autoriteit reeds gevraagd bij hoeveel gearchiveerde adoptiedossiers de geboorte in Frankrijk plaatsvonden. Er werd de verzoeker op 11 augustus 2008 reeds bericht van het feit dat het onmogelijk is hieromtrent een cijfer mee te delen. Gelet op het gegeven dat bij de archivering de plaats van de bevalling niet in de gegevensbestanden wordt opgenomen, is het onmogelijk hierop een antwoord te geven. Gelet op de grote hoeveelheid gearchiveerde dossiers is het tevens onmogelijk ieder dossier afzonderlijk opnieuw te gaan nakijken.

De eerste erkenningsronde van adoptiediensten dateert van 1989. De adopties na anonieme bevallingen die werden gerealiseerd door de diensten die toen erkend werden verliepen steeds met medeweten van de rechtbanken en daarom kan er niet gesproken worden van onwettige adopties. Het kind, anoniem geboren in Frankrijk, kreeg in België een voogd via een procedure voor het vredege recht en werd nadien legaal in België geadopteerd.

De medewerking van adoptiediensten aan anonieme bevallingen gebeurde in het kader van de toen heersende tijdsgeest waarbinnen ongewenste zwangerschappen en het kind daaruit geboren best voor iedereen werden verborgen.”

De personen in deze situatie kunnen wij het beste aanraden om contact op te nemen met het zoekregister van Kind en Gezin, te kijken naar de website 'Gewenst Kind', of te gaan naar de rechtbank waar de adoptie legaal werd ingeschreven.

U vraagt welke categorie meisjes naar Frankrijk werden gebracht met het oog op de bevalling 'sous x'? Uit wat ik vernomen heb, ging het over meisjes waarvan de ouders hierop aangedrongen hadden. Er werd nooit, voor zover we weten, zonder uitdrukkelijke vraag van de ouders voor deze optie gekozen.

5. Artikel De Standaard 3 oktober - gedwongen sterilisatie ?

In het artikel in De Standaard wordt een deel van het antwoord gegeven op uw vraag. De persoon die de getuigenis aflegde aan DS zegt zelf dat het OCMW haar heeft begeleid op vraag van haar vriend. Het OCMW of het ziekenhuis waar de bevalling gebeurde, zijn het beste geplaatst om meer uitleg te geven.

6. Betalingen

Wat kunnen we zeggen aan geadopteerden die het gevoel hebben dat ze als baby verhandeld zijn geworden als koopwaar? Dat gevoel willen we niet weerleggen of minimaliseren. Uit de informatie die wij kregen, was de concrete gang van zaken zo dat de religieuzen rekening hielden met de situatie van wie bij hen aanklopte. Ze vroegen geen geldelijke steun aan wie het niet kon betalen en wel aan wie het wel kon betalen. Het is altijd mogelijk dat er giften werden geschonken. Sommige adoptieouders hebben het tehuis gesteund met een gift. Er zijn er anderen die bijna niets betaalden. Wij benadrukken dat wij ons hier steunen op de ons beschikbare informatie die we via gesprekken met onthaalhuizen, adoptiemoeders en adoptiekinderen hebben gehad.

Het onderzoek in de Senaat in de legislatuur 1995-1999 heeft wel duidelijk gemaakt dat er voor 'normale' adoptieprocedures veel geld werd betaald. Maar we hebben geen informatie over betalingen in het kader van gedwongen adopties. Een onafhankelijk onderzoek kan daar hopelijk duidelijkheid over brengen.

7. Excuses

Al in de eerste hoorzitting van 3 december 2014 heb ik verklaard: "De Bisschoppenconferentie wil eerst de praktijken onderzoeken en dan de fouten en schuld bepalen. Voor de schuld en het aandeel van de Kerk, excuseren wij ons. In afspraak met mevrouw Adriaens van de vzw Mater Matuta is de Bisschoppenconferentie er voorstander van om het onderzoek door een onafhankelijke instantie te laten gebeuren. De Bisschoppenconferentie wil de waarheid kennen en wil die in geen geval verdoezelen noch toedekken. De bisschoppen willen een gewetensonderzoek uitvoeren en zich voor de gemaakte fouten ook uitdrukkelijk verontschuldigen.

Tot slot

We hebben geprobeerd op een aantal vragen bijkomende informatie te geven, maar er blijven vragen waarover we verder geen informatie hebben kunnen inwinnen.

De verbondenheid tussen moeder en kind is zo sterk dat iedere kwetsuur van die band, bijzonder pijnlijk is. In de persoonlijke contacten en briefwisseling proberen we met eerbied en schroom om te gaan met deze kwetsuur. De Bisschoppenconferentie wil waar mogelijk, meehelpen aan de zoektocht van geboortemoeders en adoptiekinderen en zij wil meewerken aan een neutraal en onafhankelijk onderzoek naar het verleden.

Herman Cosijns

15-01-2015